

PÍSEMNÁ PŘÍPRAVA

Název předmětu: Taktika dělostřelectva
Garant předmětu: kpt. Ing. Jan IVAN, Ph.D.
Zpracoval: kpt. Ing. Jan IVAN, Ph.D.
Téma: T3: Dělo v boji (2p + 2c + 2k)
Vzdělávací cíl: Vymezit místo a úlohu děla (minometu) v sestavě dělostřelecké čety (baterie).

Obsah:

- 1) Místo a úkoly děla (minometu) v sestavě dělostřelecké čety (baterie) v prostoru palebných postavení čety
- 2) Struktura dělostřelectva
- 3) Výzbroj dělostřelectva AČR
- 4) Perspektivy rozvoje dělostřelectva AČR
- 5) Doporučená literatura

1) Místo a úkoly děla (minometu) v sestavě dělostřelecké čety (baterie) v prostoru palebných postavení čety

Palebná četa se skládá ze dvou palebných sekcí, palebná sekce je tvořena dvěma děly. Palebnou sekcí nebo jednotlivým dělem může být ve výjimečných případech posílena mechanizovaná četa. Dělo bude zpravidla působit v sestavě palebné čety.

Palebná četa plní úkoly v sestavě baterie nebo samostatně. Samostatně vede palbu na jednotlivé cíle a v sestavě baterie na jednotlivé cíle, soustředěné palby a pohyblivé a nepohyblivé přehradné palby. Palbu na jednotlivý cíl je možné vést i palebnou sekcí nebo jedním dělem.

V rámci bojového nasazení dělostřelectva dělo působí, v závislosti na úkolech a situaci, v bojové sestavě, sestavě pro přesun, prostorech soustředění nebo jiných prostorech rozmístění mimo boj.

Dělo v bojové sestavě

Součástí bojové sestavy dělostřelecké baterie je prostor palebných postavení. V rámci prostoru palebných postavení dělo působí (plní úkoly) buď ve vyčkávacím postavení, nebo v palebném postavení.

Ve vyčkávacím postavení jsou jednotlivá děla rozmístěna do zahájení palby a po jejím skončení. Vyčkávací postavení se podle možností volí ve skrytu, ženijně se upravuje, maskuje a zabezpečuje v souladu s taktickou situací a potřebami čety (baterie). Rozmístění děl (minometů) musí umožňovat okamžité opuštění krytů a manévr do palebných postavení.

Baterie se v palebném postavení rozmisťuje zpravidla po četách (příp. palebných sekcích) s odstupem mezi četami (palebnými sekcemi) 200 – 500 m. Je-li možné využít přírodního skrytu, jednotlivá děla (minomety) se v palebném postavení rozptylují. Při zaujetí palebného postavení jednotkou tažených (vezených) minometů zůstávají tahače (vozidla) ve skrytu v blízkosti palebných stanovišť nebo na palebných stanovištích.

Munice, která je nad vezenou zásobu u děla, se naváží současně se zaujetím prostoru palebného postavení. U plánovaných palebných postavení může být v potřebném množství navedena předem.

Palebné postavení se zaujímá bezprostředně před provedením palby. Po provedení paleb se palebné stanoviště co nejrychleji opouští a děla se přesunují do vyčkávacího postavení nebo dalšího palebného postavení.

Složení obsluhy děl (minometů)

Velitel děla (minometu) řídí bojovou činnost obsluhy a plní pokyny nadřízeného. Zodpovídá za nepřetržitou pohotovost obsluhy děla k plnění stanovených úkolů, za technický stav děla a za splnění úkolů.

Obsluha děla jsou osoby bezprostředně obsluhující dělo. Velitel děla je povinný plnění povinností obsluhy děla řídit a kontrolovat.

Když obsluha děla není úplná, rozdělí velitel děla povinnosti chybějících příslušníků mezi ostatní příslušníky obsluhy.

Každému dělu baterie se přiděluje trvale platné pořadové číslo 1 až 8. V baterii se vždy určuje pro vedení nepřímé střelby jedno dělo jako řídící. Zpravidla to je čtvrté.

Souřadnice stanoviště ŘD jsou při klasickém způsobu připojování palebných postavení zároveň souřadnicemi palebného postavení.

Dokumentace vedená velitelem děla (minometu)

- záznam o střelbě velitele děla,
- tabulka individuálních oprav děla,
- náčrt palby děla,
- tabulka počítaných prvků střelby děla.

Dělo v sestavě pro přesun

Dělostřelecké jednotky se mohou přesunovat na organických vozidlech nebo přepravovat (po železnici, vzduchem, po moři). Při přesunu se mezi jednotlivými děly dodržují rozestupy 25 - 50 m za pohybu a 10 m při zastávce.

Další aspekty týkající se přesunu jsou uvedeny v T6 - Přesuny dělostřeleckých jednotek.

Dělo v prostorech rozmístění

Dělo se může v sestavě baterie rozmísťovat v prostorech soustředění, ve výchozích prostorech, ve vyčkávacích prostorech, v prostorech odpočinku anebo v jiných prostorech. Tyto prostory se určují zpravidla v terénu s přírodními kryty. Musí umožňovat rozptýlené a skryté rozmístění techniky, rychlé shromáždění jednotky, vyvedení v požadovaném směru a musí mít příznivé hygienické a epidemiologické podmínky. Technika se v nich rozmísťuje zpravidla po 25 – 50 m.

Další aspekty týkající se rozmístění dělostřeleckých jednotek jsou uvedeny v T4 – Bojová sestava dělostřelectva.

2) Dělo v útoku

Dělo za útoku působí zpravidla v sestavě baterie nebo čtyři. Ničí a umlčuje nepřátelské prostředky OPZHN, dělostřelecké a minometné jednotky, tanky, protitankové a jiné palebné prostředky, prostředky PVO a boří obranné stavby.

Úkoly palebného ničení protivníka za útoku dělo plní v těchto oblastech:

- překrytí přesunu,
- palebná příprava zasazení,
- palebná zteč prvního obranného postavení,
- palebný doprovod útoku v hloubce obrany.
-

V období dělostřelecké přípravy zasazení a v průběhu útoku může být dělo ve zvláštních případech vyčleněné také k ničení cílů přímou střelbou.

Při útoku **v noci**, je-li k dispozici speciální munice, plní dělo (minomet) mimo obvyklých úkolů i osvětlování terénu a objektů zteče, osvětlování objektů před vedením dělostřelecké palby a osleповání infrapřístrojů protivníka. Příprava děla k bojové činnosti v noci se vykonává přes den.

Za útoku **ve městě** dělo ničí palebné prostředky protivníka, boří budovy upravené k obraně a ochranné stavby. Palebné úkoly dělo plní nejmenšími náplněmi anebo střelbou vrchní skupinou úhlů anebo s využitím přesně naváděné munice.

Při vedení boje ve městě je položený důraz na součinnost se vševojskovými jednotkami a na nepřetržitý průzkum. Zakrytá palebná postavení se volí na náměstích, v parcích, sadech a na nezastavěných loukách. Je vhodné vyhýbat se přesunům přímo ulicemi. Provádí se průzkum cest. Dělo by se mělo přemísťovat přes dvory, sady, nezastavěná místa, probouranými otvory ve stěnách atd.

Za útoku **v horách** dělo vede bojovou činnost s přihlédnutím k silně členitému terénu, k těžkostem při překonávání překážek, omezenému počtu komunikací a k těžkostem s jejich

sjízdností, k výskytu převážně tvrdé půdy a možnostem jejich sesuvů, dlouhodobému působení otravných látek v údolích, k náhlým změnám počasí a vlivu hor na rádiové spojení. Palebné stanoviště se volí podél cest. Rozestupy je možné zkrátit. Palebné postavení baterie není vhodné volit v blízkosti horských řek a potoků, v korytech vyschnutých řek, v propadlích, jamách a v blízkostech srázů. Pro zvětšení dálky přímé střelby se můžou volit na dominantních výšinách. Velitel děla musí brát v úvahu, že s větší výškou klesá výkon motoru samohybných děl.

Činnost děla (minometu) při **postupu k navázání kontaktu s protivníkem** je charakterizována rychlým zaujímáním palebného stanoviště. Dělo (minomet) musí předběhnout protivníka a zahájit palbu jako první.

Další aspekty týkající se použití dělostřelectva v útočných činnostech jsou uvedeny v T11.

3) Dělo v obraně

Dělo v sestavě baterie v obraně ničí a umlčuje nepřátelské prostředky ZHN, dělostřelecké a minometné baterie, tanky a jiné obrněné cíle, palebné prostředky, velitelská stanoviště, spojovací prostředky, provádí zaminování terénu, palbou kryje mezery a ženijní zátarasy a překážky, ničí výsadky a podporuje jednotky na předsunutých postaveních.

V noci provádí osvětlování terénu a cílů, ničí nepřátelské osvětlovací prostředky, oslepuje noktovizní přístroje a osvětluje tanky při střelbě PTŘS.

Typickými úkoly dělostřelectva v obraně jsou:

- dělostřelecké ničení protivníka na přístupech k obraně,
- dělostřelecká podpora boje v zabezpečovacím pásmu,
- dělostřelecká podpora boje při odražení zteče předního okraje prostoru obrany,
- dělostřelecká podpora útvaru (jednotky) provádějící protizteč.
-

Dělo v obraně působí zpravidla v sestavě baterie (čty) a plní palebné úkoly podle povelů nadřízeného. Dělo musí být v neustálé pohotovosti ničit protivníka, který pronikl do prostoru palebných postavení. Přístupy k palebným postavením se mohou zabezpečovat protitankovými minami.

Dělo po zjištění nepřátelských tanků a pěchoty na přístupech k palebným postavením zaujímá, když je třeba, připravené palebné stanoviště a začíná palbu v první pořadí na tanky a obrněné transportéry. Povely k palbě může v tomto případě vydávat i velitel děla.

Při obraně **v noci** je potřebné vytýčit noční zajišťovací body, připravit osvětlovací munici a prostředky k osvětlování přístupu k palebnému postavení (je-li třeba), okopy pro vlastní obranu, připravit se osvětlení mířidel a přezkouší se maskování světelných zdrojů.

Při obraně **ve městě** se dělo může použít k posílení opěrného bodu (spíše výjimečně!) a úkoly by tak plnilo především přímou střelbou. Dělo musí být připravené plnit úkoly v prostorech rozsáhlých zbořeníšť, v zavalených ulicích, při vysokém radioaktivním zamoření a dlouhodobém působení otravných látek a v prostorech s možností vzniku požárů.

Zásady pro volbu zakrytého palebného postavení jsou v obraně stejné jako za útoku. Zakryté palebné postavení se volí na náměstích, v parcích, sadech a na nezastavěných loukách. Palebná stanoviště pro přímou střelbu se volí v rozích s možností vedení palby dvěma směry, v přízemích a suterénech domů, garáží, za kamennými stavbami a stěnami, odkud je možné vedení palby podél ulic a náměstí. Mimo hlavního palebného stanoviště se dělu volí i několik záložních stanovišť pro vedení palby podél ulic a k zabezpečení kruhové obrany opěrného bodu. Manévr děla se ve městě může vykonávat připravenými průchody a dveřmi.

Při obraně **v horách** může být dělo vyčleněné k vedení přímé střelby na přikrytí přístupů k dominantním výšinám a průsmykům. Pro dělo se připravuje několik palebných stanovišť členěných do hloubky. V jednom palebném postavení můžou být děla rozmístěna v různých nadmořských výškách. Cesty pro manévr je vhodné připravovat předem.

Při obraně **v lese** může dělo plnit úkoly nepřímou palbou ze zakrytých palebných postavení nebo i přímou střelbou. Palebná stanoviště se volí na okrajích cest, v průsecích, na okrajích lesa a mýtinách tak, aby byla zajištěna co největší dálka střelby. Zvláštní pozornost musí velitel děla věnovat protipožárnímu zabezpečení (pro případ vzniku lesního požáru).

Další aspekty týkající se použití dělostřelectva v obranných činnostech jsou uvedeny v T12.

4) Zabezpečení a zajištění činnosti děla v boji

Zabezpečení činnosti děla v boji

Dělostřelecký průzkum

U děla se průzkum provádí při vedení přímé střelby. Vede ho velitel děla dalekohledem (typ dle tabulek počtů) a míříč dělovým dalekohledem nebo zaměřovačem pro přímou střelbu.

Ochrana proti ZHN

Cílem vykonávaných opatření je oslabit účinky ZHN a zachovat bojeschopnost k plnění úkolů. Velitel děla organizuje:

- ženijní budování palebného stanoviště,
- využití ochranných vlastností terénu,
- sledování varovných signálů o použití ZHN,
- dodržování protiepidemiologických, hygienických dalších opatření,
- poučení o dodržování zásad při činnosti v zamořených prostorech a kontroluje jejich splnění,
- odstraňování následků použití ZHN a poskytování první pomoci.
-

Maskování

Cílem je skryt postavení děla před průzkumnými prostředky protivníka. Velitel děla organizuje:

- maskování,
- skrytý pohyb obsluhy,
- správné používání maskovacích prostředků, materiálu, deformačních nátěrů, vykonává kontrolu a jejich včasnou obnovu,
- využívání ochranných vlastností terénu, noci a snížené viditelnosti.

Maskování musí být nepřetržité, různorodé, a musí odpovídat okolnímu prostředí a roční době. V každé situaci je nutné zhodnotit, jakými průzkumnými prostředky a způsoby může protivník jistit přítomnost děla a k tomu cílit maskování.

Demaskujícími příznaky jsou:

- příznaky vnějšího vzhledu – barva, tvar, stín, odražení světla aj.,
- příznaky činnosti a stopy po činnosti – pohyb a činnost osob a vozidel, stopy, prach, světla, dým, hluk motorů, rádiový provoz, ženijní práce bez maskování, povalená vysoká tráva, čerstvě pokácené stromy a keře, skla apod.

Ženijní podpora

Cílem je vytvořit výhodné podmínky k plnění úkolů a ochrany osob a techniky.

Je-li to nezbytné nebo efektivní, organizuje se úprava palebného stanoviště, případné budování okopů pro dělo, osoby nebo munici, příprava příjezdových cest a úprava palebné pláně pro vedení přímé střelby.

Logistická podpora

Viz téma T8: Zabezpečení činnosti dělostřelecké baterie.

Zásoby u jednotlivých děl dělíme na:

- spotřebovatelné,
- nedotknutelné (u PHM nesnížitelné) – tzn., že se můžou spotřebovat jen na rozkaz velitele.

Chemické zabezpečení

Cílem je vytvořit podmínky pro výhodnou činnost v podmínkách radioaktivního, chemického a bakteriologického zamoření. Vykonává ho určený a vycvičených chemický pozorovatel.

Velitel děla organizuje včasné a správné použití prostředků individuální a kolektivní ochrany, nošení PCHOJ v pochodové poloze, účast na chemické a dozimetrické kontrole, vykonávání čištění anebo úplné speciální očisty.

Balistická příprava

Cílem je zjištění balistických podmínek pro výpočet prvků pro střelbu. Velitel děla organizuje:

- měření teploty prachových náplní (u ŘD),
- zpracování a používání tabulky individuálních oprav děla (hmotnostní znaky).

Zajištění činnosti děla v boji

Zajištění spočívá v organizaci a realizaci opatření, jejichž cílem je zabránit neočekávanému napadení protivníkem, snížit efektivnost jeho úderů a palby na naše jednotky a vytvořit výhodné podmínky pro úspěšné splnění stanovených úkolů a včasné přípravy přesné palby.

Druhy zajištění:

- za pochodu – pochodové zajištění,
- v boji – bojové zajištění,
- při rozmístění – strážní zajištění.
- Mimo tyto se vždy organizuje přímé zajištění.

Přímé zajištění organizuje každý velitel v každé situaci a s přihlédnutím k opatřením vykonávaných nadřízeným velitelem.

Přímé zajištění dělostřelecké jednotky se uskutečňuje se silami a prostředky jednotky. Cílem je nedovolit jednotkám protivníka proniknout do postavení dělostřelecké jednotky, zabránit neočekávanému napadení pozemním protivníkem a zabezpečit jednotce čas a výhodné podmínky pro rozvinutí a zahájení boje. Má charakter kruhové obrany.

Přímé zajištění se spolu s maskováním realizuje neprodleně po zaujetí prostoru. V palebném postavení baterie je tvořené:

- pozorovací hlídkou (dvojice strážných),
- pozorovatelnami,
- když je třeba i zajišťovací hlídkou (v noci),
- hotovostní obsluhou děla.

Pozorovací hlídka je tvořena 2 – 3 vojáky, z nichž jeden je chemický pozorovatel. Hlídka se staví na přímou viditelnost od palebného postavení na směru možného proniknutí protivníka do palebného postavení.

Pozorovatel – zpravidla u každého děla. Sleduje vydávání varovných signálů.

Zajišťovací hlídka – určuje se v noci, za snížené viditelnosti a při činnosti v lese.

Hotovostní obsluha – je tvořena 1-2 příslušníky obsluhy děla. V přestávkách střelby zůstává u děla a pozoruje přístupy k palebnému postavení a signály pozorovací hlídky. Předává signály obsluze a připravuje dělo k okamžitému zahájení palby.

Je-li to možné, velitel baterie organizuje nácvik zaujetí kruhové obrany a činnost jednotky na smluvené a varovné signály. Kruhovou obranu nezaujímají řidiči bojové techniky (zůstávají u techniky k její obraně nebo přemístění) a hotovostní spojař na MŘP.

Velitelé palebných čet zhotovují schéma přímého zajištění palebných postavení nebo palebných postavení určených k přímé střelbě děl k odrážení pozemního protivníka. Pro činnost v palebných postavení určených k přímé střelbě děl velitelé čet určují sektory palby jednotlivých děl. Pro rychlou orientaci v terénu určují orientační body a dálky k nim. Velitelé děl zhotovují náčrty palby děl.

K rozpoznání příslušníků vlastních jednotek se denně určuje zvolání a ohlas.

Základní a doporučená literatura:

Základní

Děl-1-1, 2018. *Bojové použití dělostřelectva armády České republiky*. Praha: Ministerstvo obrany ČR.

Pub-31-10-01. *Pozemní síly v operacích*. Odbor doktrín Vyškov: VeV-VA, 2011. 294 s. – kapitola 7.

Pub-35-14-01. *Bojové použití dělostřelectva*. Vyškov: Odbor doktrín VeV-VA, 2013. 203 s. – kapitola 1.1 a 2.

AArtyP-5, 2015. *NATO Fire Support Doctrine*. NATO NSO.

Děl-3-1. *Palebná služba pozemního dělostřelectva*. Praha: MO, 1995. 185 s.

Doporučená

Hodnocení útvarů a jednotek dělostřelectva, PRAHA: 1998. Pom-35

Bojové použití dělostřeleckého oddílu (baterie) mechanizované brigády v obraně, VYŠKOV: 1999. [S-3172]

Rozmístění dělostřelecké baterie mimo boj, VYŠKOV: 2001. [S-3165]

HREBÍČEK, M. MRÁZ, I. *Rekognoskační skupina dělostřeleckého oddílu a rekognoskační družstvo dělostřelecké baterie v boji*. Vyškov: VVŠPV, 2000. 69 s.

Pub-31-10-01. *Pozemní síly v operacích*. Vyškov: Odbor doktrín VeV-VA, 2011. 294 s.